

KS. STANISŁAW TYMOSZ
Lublin

SYNOD ARCHIDIECEZJALNY ARCYBISKUPA WACŁAWA HIERONIMA SIERAKOWSKIEGO Z 1765 ROKU

WSTĘP

Postanowienia Soboru Trydenckiego były inspiracją do działalności ustawodawczej Kościołów partykularnych. Nakazały one zwoływać synody prowincjalne co trzy lata, a diecezjalne co roku¹.

Synody były niezmiernie ważnym czynnikiem w organizowaniu życia kościelno-religijnego w poszczególnych diecezjach. Ustawodawstwo synodalne regulowało całokształt spraw życia kościelnego na danym obszarze administracyjnym i było podstawowym punktem odniesienia dla duszpasterstwa, administracji i sądownictwa kościelnego².

Prowincja lwowska przyjęła dekrety Soboru Trydenckiego (1545-1563) 8 listopada 1564 r. za rządów abpa Pawła Tarły (1561-1565) z inicjatywy legata papieskiego Franciszka Jana Commendoniego na synodzie prowincjalnym lwowskim³.

Pomimo określenia terminów zwoływania synodów prowincjalnych i diecezjalnych przez uchwały trydenckie, nie były one przestrzegane w archidie-

¹ *Canones et Decreta Concilii Tridentini, ex editione Romana A. MDCCCXXXIV [...]*, ed. Ae. L. Richter [...], sess. 24, Lipsiac 1853, c. 2 *de ref.* (dalej: Conc. Trid. sess. 24, c. 2 *de ref.*).

² A. P e t r a n i, *Kanonistyka, [w:] Dzieje teologii katolickiej w Polsce, Średniowiecze*, red. M. Rechowicz, t. I, Lublin 1974, s. 393.

³ *Akta synodu prowincjalnego lwowskiego w roku 1564 odbytego. Z aktów Konsystorza Metropolitalnego Lwowskiego wypisał i wydał X. S. Morawski, Lwów 1860, s. 4.*

cezji lwowskiej, gdyż następne synody obradowały dopiero w 1583 i 1593 r. za rządów abpa Jana Dymitra Solikowskiego (1583-1603)⁴. Wiek XVII szczycił się tylko jednym synodem diecezjalnym w 1641 r. za rządów abpa Stanisława Grochowskiego (1633-1645)⁵, a później nastąpiła długa przerwa, trwająca aż do omawianego synodu abpa Wacława Hieronima Sierakowskiego z 1765 r.

Reformistyczny synod abpa W. H. Sierakowskiego z 1765 r. odbyty we Lwowie przerwał 124 letni okres niezwoływania synodów w archidiecezji i przyniósł 47 uchwał o charakterze prawnym i administracyjnym⁶.

Wśród źródeł drukowanych, które uwzględniono przy pisaniu niniejszego artykułu, znalazły się przede wszystkim statuty synodu abpa W. H. Sierakowskiego z 1765 r. Ponadto sięgnięto do Pisma świętego, dekretów Soboru Trydenckiego, ustawodawstwa papieża Benedykta XIV (1740-1758), konstytucji papieskich, statutów polskich i zagranicznych synodów prowincjalnych i diecezjalnych.

Dla ukazania pełniejszego tła właściwych treści synodu zaprezentuje się najpierw zwołanie i przebieg synodu, który pozwoli zorientować się w sposobie odbywania zgromadzeń synodalnych w archidiecezji lwowskiej.

I. ZWOŁANIE I PRZEBIEG OBRAD SYNODU

Arcybiskup Wacław Hieronim Sierakowski (1760-1780) długo przygotowywał się do zwołania synodu. Jego zamiary hamowane były przez ówczesną sytuację bezkrólewia w Polsce i trudne położenie samej archidiecezji, która była najbardziej wysunięta na kresach wschodnich i narażona na wojny. Po

⁴ Por. *Acta et constitutiones synodi dioeclesanae leopoliensis, anno Domini Millesimo uingentesimo octuagesimo tertio, die decima sexta mensis Novembris celebratae*, Cracoviae, in officina Lazari 1584; *Acta et constitutiones synodi dioeclesanae leopoliensis, anno Domini 1593 die XIV, mensis Februarii quae fuit Dominica Septuagesime, celebratae*, Leopoli 1593, Cracoviae, in officina Andreae Petricovii 1594.

⁵ Por. *Synodus Dioeclesana Leopoliensis praesidente [...] D. Stanislao a Grochowce Grochowski, [...] Anno Domini M. DC. XLI, die 3, mensis Julii inchoata et quinta eiusdem finita*, Leopoli, in officina Michaelis Sloska, archiepiscopalis typographi, 1641.

⁶ Por. *Synodus Dioeclesana Leopoliensis Sub Celsissimo, ac Reverendissimo Domino, Domino Venceslao Hieronymo De Boguslavice Sierakowski Dei et Apostolicae Sedis Gratia Archiepiscopo Metropolitano Leopoliensi, Anno Domini 1765, Dieb. 9 XX, XXI et XXII Maji, in Ecclesia Metropolitana Leopoliensi Celebrata*, Leopoli Typis S. R. M. Academicis, 1765 (dalej: Synodus a.d. 1765).

objęciu swych rządów arcybiskup rozpoczął wizytacje kanoniczne parafii i 15 maja 1761 r. wydał List pasterski⁷. Był on dokumentem o bogatym materiale prawno-pastoralnym, ujętym w formie popularnego kompendium na wzór *Pastoralnej*⁸ kard. Bernarda Maciejewskiego. List pasterski poprzedził cztery lata zwołanie synodu i stanowił treść uchwał pierwszej sesji synodalnej. Był on skuteczną pomocą w odnowie dyscypliny kościelnej w całej archidiecezji lwowskiej. Sam prawodawca na wstępie wskazał, że kieruje się wzorem kard. B. Maciejewskiego (1600-1608), ale przepisy prawne czerpał zasadniczo z dekretów Soboru Trydenckiego i od papieża Benedykta XIV (1740-1758), które dostosowywał do potrzeb Kościoła metropolitalnego⁹. List pasterski W. H. Sierakowskiego stanowił sam w sobie zamkniętą całość oraz był podstawą i punktem wyjścia dla uchwał synodu archidiecezjalnego z 1765 r. List pasterski był zredagowany w sposób czytelny i przejrzysty, łatwo orientował w przedmiocie. Tytuły rozdziałów odpowiadały treści, na ogół każdy trzymał się swojego tematu. Włączenie Listu pasterskiego do statutów synodu nie stanowiło błędu kompozycji, ponieważ w ówczesnych czasach tak praktykowano. Sam Sierakowski powołał się na przykład kard. Bernarda Maciejewskiego, który swoją słynną *Pastoralną* dołączył również do statutów synodalnych diecezji krakowskiej, a później do synodu prowincjalnego gnieźnieńskiego¹⁰. Wiarygodność Listu pasterskiego została potwierdzona podpisami abpa W. H. Sierakowskiego i kanclerza kurii metropolitalnej Mateusza Pruskiego oraz pieczęcią arcybiskupa metropolity¹¹.

Zgodnie z wcześniejszymi rozporządzeniami¹² abp Sierakowski rozpoczął obrady synodu archidiecezjalnego 20 maja 1765 r. w kościele archikatedralnym pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny we Lwowie. Wszyscy zaproszeni na synod zgromadzili się 20 maja o godzinie szóstej w pałacu arcybiskupim we Lwowie, ubrani w liturgiczne szaty. Procesja synodalna wraz z arcybiskupem, ubranym w strój pontyfikalny, wyruszyła ze śpiewem

⁷ *Epistola Pastoralis*. [w:] Synodus a. d. 1765, k. D-S.

⁸ *Pastoralna, czyli Epistola pastoralis ad parochos provinciae Gnesnensis*. Varsaviae 1720.

⁹ Por. Synodus a.d. 1765, k. D.

¹⁰ Synodus a.d. 1765, k. D; por. I. S u b e r a, *Synody prowincjonalne arcybiskupów gnieźnieńskich*, Warszawa 1981, s. 119.

¹¹ Synodus a.d. 1765, k. S2.

¹² Por. *Prorogatio Synodi*, [w:] Synodus a.d. 1765, k. B; *Secunda Indictio Synodi*, [w:] Synodus a.d. 1765, k. B-B2; *Ordo Processionis Synodalis et Nomina eorum, qui in Synodomania sua exercebunt*, [w:] Synodus a.d. 1765, k. B2-C.

psalmów z pałacu arcybiskupiego do archikatedry. W archikatedrze abp Sierakowski odprawił na rozpoczęcie synodu Mszę świętą wotywną do Ducha Świętego¹³.

Po Mszy świętej pierwsze posiedzenie sesji synodu otworzył przemówieniem szambelan Łukasz Godurowski, który wyjaśnił znaczenie i cel zgromadzenia synodalnego. Następnie podziękował Opatrzności Bożej za zwołanie synodu w Kościele metropolitalnym we Lwowie i podał krótki rys historyczny archidiecezji lwowskiej. Wspominał o odbytych synodach w XV i XVI wieku za rządów arcybiskupów Jana Solikowskiego i Stanisława Grochowskiego oraz o trudnościach w okresowym odbywaniu synodów spowodowanych niepokojami i zagrożeniami wojennymi. Następnie Łukasz Godurowski przedstawił sylwetkę abpa W. H. Sierakowskiego, którego w krzewieniu wiary porównał do gorliwości apostołów Piotra i Pawła: wspominał o wielkim uznaniu, jakim cieszył się arcybiskup wśród duchowieństwa i wiernych, oraz przypomniał jego pracę w poprzednich diecezjach. Następnie mówca podał szeroką motywację zwołania synodu archidiecezjalnego i postąpił się przykładem Mojżesza zwołującego starszych Izraela oraz zebranie się apostołów w Jerozolimie na czele ze św. Piotrem. Motywację swoją popierał również powszechną praktyką zwoływania synodów i jako wzór wskazał odprawione synody abpa Karola Boromeusza z Mediolanu i synod prowincjalny w Kolonii z 1549 r.¹⁴

Po przemówieniu szambelana Łukasza Godurowskiego, abp W. H. Sierakowski wezwał zgromadzonych do złożenia wyznania wiary według formuły papieża Piusa IV zawartej w bulli *Iniunctum nobis* z dnia 13 XII 1564 r.¹⁵ Wiara – zdaniem arcybiskupa – jest początkiem zbawienia rodzaju ludzkiego, fundamentem wszelkiego dobra i prowadzi do zbawienia. Wyraził również życzenie, aby wiara stanowiła podstawę wszystkich konstytucji synodalnych, a każdy z uczestników synodu winien wyznać ją głośno, wyraźnie, szczerze i z oddanym sercem¹⁶.

¹³ *Ordo Processionis Synodalis et Nomina eorum, qui in Synodo munia sua exercebunt*, [w:] Synodus a.d. 1765, k. B2-C.

¹⁴ *Sermo Perillustris et Reverendissimi Luce Godurowski, Primiceri Ecclesiae Metropolitanae Leopoliensis ante primam Sessionem habitus*, [w:] Synodus a.d. 1765, k. Gg-Hh2, por. M. D z i e d u s z y c k i, *Zywot Wacława Hieronima Sierakowskiego arcybiskupa lwowskiego*, Kraków 1868, s. 186-187.

¹⁵ Synodus a.d. 1765, k. C2-D, por. *Constitutio Pii IV „Iniunctum nobis”* [w:] Conc. Trid. Appendix, p. 576-578.

¹⁶ Synodus a.d. 1765, k. C2-D.

Na pierwszej sesji synodu obradowano nad sprawami wiary i został odczytany List pasterski abpa Sierakowskiego z dnia 15 maja 1761 r., który został włączony w całości do uchwał synodalnych. Obrady synodu prowadzono w ten sposób, iż odczytywano projekty uchwał synodalnych, a uczestnicy synodu dyskutowali nad ich przyjęciem¹⁷.

Drugi dzień obrad synodu rozpoczął abp W. H. Sierakowski Mszą świętą wotywną do Najświętszej Maryi Panny¹⁸. Po Mszy świętej posiedzenie sesji synodalnej otworzył przemówieniem ks. kanonik Antoni Aleksandrowicz, który po szerokim wstępie zachęcił wszystkich do podziękowania Panu Bogu za udzieloną łaskę uczestniczenia w obradach, a arcybiskupowi za staranne przygotowanie projektu uchwał synodu¹⁹. Następnie A. Aleksandrowicz przeszedł w swoim przemówieniu do zasadniczego tematu, który omawiał w dwóch częściach. W pierwszej podał konieczność zwołania synodu w celu nowelizacji ustaw, podniesienia poziomu życia moralnego wśród duchowieństwa i wiernych świeckich, umocnienia wiary, ujednolicenia przepisów liturgicznych przy sprawowaniu sakramentów świętych i umocnienia dobrych obyczajów w całej archidiecezji oraz wsparcia i rozwoju inicjatyw duszpasterskich, konsultacji przedstawionych programów pracy parafialnej, zniesienia zwyczajów niezgodnych z prawem, niesienia pomocy wiernym w walce z grzechem, czuwania nad czystością wiary i moralności, a także lepszego poznania tajemnic Bożych i dogmatów wiary²⁰. W drugiej części przemówienia ks. A. Aleksandrowicz ubolewał nad wadami występującymi w ówczesnej wierze, tj. jej powierzchownością, dwulicowością i brakiem konsekwencji w praktykach religijnych. Mówca przedłożył cały szereg rozwiązań, aby wspomagać upadłych w wierze i podnosić tych, którzy utracili miłość, oraz zalecił zaopiekować się obojętnymi. Autor podał następujące cechy, które winny być zachowane przy układaniu statutów: pojętność, rozwaga, przezorność, doświadczenie, przewidywanie, dobre funkcjonowanie w praktyce²¹. W czasie posiedzenia drugiej sesji uchwalono 10 artykułów²², które stanowiły główny trzon zmian administracyjnych w archidiecezji lwowskiej i zostaną omówione w następnym punkcie artykułu.

¹⁷ Synodus a.d. 1765, k. P-S.

¹⁸ D z i e d u s z y c k i, *Żywot Wacława Hieronima Sierakowskiego*, s. 187.

¹⁹ *Sermo Perillustris et Admodum Reverendi Antonii Aleksandrowicz ante secundam Sessionem habitus*. [w:] Synodus a.d. 1765, k. Ii-Ii2.

²⁰ Tamże.

²¹ Tamże, k. Ll-Ll2.

²² Synodus a.d. 1765, k. T-Y2.

Ostatnią trzecią sesję synodu rozpoczął również abp W. H. Sierakowski Mszą świętą²³, po której przemówienie synodalne wygłosił ks. kanonik Laurenty Opeydowicz, potwierdzając to, co mówili jego przedmówcy. Stwierdził, iż od dawna oczekiwano na zwołanie synodu, który wprowadzi odnowę życia religijnego i dokona umocnienia wiary. Zachęcał do przyjmowania postanowień synodalnych. Ponadto krótko zilustrował przebieg synodu, na którym zadbano o czystość wiary, reformę liturgii oraz stan majątkowy parafii. Kaznodzieja zaznaczył, że w czasie trzech dni pracowano wytrwale i z oddaniem, aby zaradzić wszelkim nadużyciom, które dotąd występowały w archidiecezji. Mówca wyraził nadzieję, że trzy dni obrad zgromadzenia synodalnego przyczyniły się do wzrostu pobożności. Kanonik podkreślił również, że nadszedł czas nawrócenia tych, którzy złamali prawo Boże. Wyraził nadzieję, że nie będzie już więcej ludu bez nauki, narodu bez prawa, młodzieży bez powściągliwości, bezwstydných kobiet, bogaczy nie udzielających jałmużny, niesprawiedliwych sędziów, panów, którzy tylko rozkazują, i takich, którzy są w niewoli grzechu. Ks. Opeydowicz zalecał wzajemną miłość wśród wiernych, szacunek dla poleceń synodu, doskonałość moralną i troskę o sprawowanie sakramentów świętych zgodnie z przepisami prawa liturgicznego²⁴. W zakończeniu przemówienia ks. Opeydowicz zachęcał do przyjęcia i wypełnienia wszystkich postanowień synodalnych, które miały się przyczynić do wzrostu wiary i do zbawienia wiernych. Treść przemówienia przygotowywała słuchaczy do przyjęcia uchwał, a przede wszystkim kapłanów do gorliwej pracy i wprowadzenia statutów synodalnych na parafiach²⁵. W trzeciej sesji synodalnej uchwalono 8 artykułów²⁶, a do nich dołączono 5 artykułów uzupełniających List pasterski z pierwszej sesji synodalnej²⁷.

Na zamknięcie obrad synodu abp W. H. Sierakowski wygłosił dwa przemówienia, jedno do duchowieństwa – w języku łacińskim²⁸, drugie zaś do wiernych świeckich – w języku polskim²⁹.

²³ D z i e d u s z y c k i, *Żywot Wacława Hieronima Sierakowskiego*, s. 192.

²⁴ *Sermo Perillustris et Admodum Reverendi Laurentii Opeydowicz U. J. D. Canonici Ecclesiae Metropolitanae Leopoliensis, ante Tertiam Sessionem habitus*. [w:] Synodus a.d. 1765, k. Mm-Pp.

²⁵ Tamże.

²⁶ Synodus a.d. 1765, k. Z-Bb2.

²⁷ Por. *Appendices ad Epistolam Pastorałem*, [w:] Synodus a.d. 1765, k. Bb2-Ff2.

²⁸ *Sermo Celessimi Reverendissimi Domini Archiepiscopi Metropolitanani ad Clerum in fine Synodi habitus*, [w:] Synodus a.d. 1765, k. Nn-Pp.

²⁹ *Sermo Celessimi Reverendissimi Domini Archiepiscopi Metropolitanani ad Populum in fine Synodi habitus*, [w:] Synodus a.d. 1765, k. Pp-Qq2.

W przemówieniu do duchownych piętnował niesumiennych kapłanów i zachęcał do gorliwej pracy. Ponadto zwrócił się do kleru jako swoich współpracowników i przestrzegał ich słowami apostoła „Uważajcie na samych siebie i na całe stado” (Dz 20, 28), aby postanowienia synodalne były powszechnie przestrzegane. Sierakowski zwracał uwagę na to, iż należy spełniać uczynki, a nie pozostawać przy tym, co się mówi³⁰. Podał przy tym następującą zasadę: gorliwość w pracy powinna być przepełniona miłością, ubogawiedzą, roztropna i ukształtowana przez wytrwałość³¹. W dalszej części przemówienia arcybiskup mówił o roli wiedzy w życiu kapłańskim i zabronił udzielania święceń kapłańskich osobom, które nie osiągnęły odpowiedniego poziomu wiedzy teologicznej. Dopuszczanie niewykształconych diakonów do święceń nie mogło być motywowane brakiem kapłanów czy dużą liczbą wiernych. Sierakowski zachęcał, aby ci, którzy przygotowują się do służby Bożej, kształtowania sumień wiernych, najpierw sami uformowali swoją osobowość przez modlitwę i lekturę pobożnych książek. Przestrzegał duchownych, aby nie angażowali się w sprawy ekonomiczne kosztem studiów i modlitwy. Podpowiadał, aby brać przykład z wykształconych kapłanów, uczonych biskupów i papieży. Jako wzór do naśladowania podał papieża Benedykta XIV, który każdy dzień poświęcał na czytanie i pisanie książek. Zaznaczył, że nie wystarczy podziwiać postaci świętych, ale należy je naśladować oraz wybierać budujące lektury³². Następnie w przemówieniu arcybiskup polecał zachować w sercu wzory świętych kapłanów i podał przykład św. Stanisława biskupa i męczennika (1072-1079), który wolał oddać życie, aniżeli ustąpić przed bezbożnością. Przemówienie do kapłanów abp Sierakowski zakończył słowami św. Pawła: „A teraz polecam was Bogu i słowu Jego łaski, władnemu zbudować i dać dziedzictwo z wszystkimi świętymi” (Dz 20, 32)³³.

W drugim przemówieniu, do wiernych świeckich, abp Sierakowski wskazywał, że synod w swojej istocie jest dziełem świętym i bardzo potrzebnym. Wszystkie uchwały podjęte na synodzie mają przyczynić się do zwiększenia chwały Bożej i umocnić wiarę wiernych z pomocą Ducha Świętego. Arcybiskup wyraził wielką wdzięczność Bogu w Trójcy Świętej Jedynemu za dzieło synodu. Ufał, że ci wszyscy, którzy przybyli na synod, z pewnością przyjmą uchwały, będą je dobrze interpretować i zastosują w życiu. Ponadto arcybis-

³⁰ *Sermo [...] ad Clerum*, [w:] Synodus a.d. 1765, k. Nn-Nn2.

³¹ Tamże, k. Oo.

³² Tamże.

³³ Tamże.

kup zachęcał do naśladowania przykładów świętych kapłanów i okazywanie im szacunku. Posłuszeństwo uchwałom synodu i duszpasterzom – mówił Sierakowski – ma zapewnić wiernym spokój sumienia, wzmocnić wiarę i dopomagać w walce z grzechami. Mówca umotywował własne słowa cytataми z Pisma świętego: „Cokolwiek zwiążecie na ziemi, będzie związane w niebie” (Mt 18, 18); „Kto was słucha, Mnie słucha, kto wami gardzi, Mną gardzi” (Łk 10, 16); „Ja was wybrałem na to, abyście szli i owoc przynosili i aby owoc wasz trwał” (J 15, 16). Po tych słowach wyraził nadzieję, że uchwały synodu umocnią współpracę duchownych i świeckich w archidiecezji oraz przyczynią się dla pożytku duchowego³⁴.

Po trzech dniach wspólnych obrad odczytane i uchwalone przez wszystkich statuty synodu zostały przyjęte i ogłoszone jako obowiązujące prawo partykularne w całej archidiecezji lwowskiej. Uroczysta procesja i odśpiewanie hymnu dziękczynnego *Te Deum laudamus* przez duchowieństwo i wiernych zakończyły obrady synodu archidiecezjalnego we Lwowie³⁵.

II. TREŚĆ STATUTÓW

Głównym redaktorem tekstu uchwał synodalnych był sam prawodawca – arcybiskup i metropolita lwowski Wacław Hieronim Sierakowski. Urzędowa edycja statutów³⁶, wydana drukiem w 1765 r., obejmuje obszerną treść statutów synodalnych, w której skład wchodzi szeroki zakres spraw dotyczących różnych dziedzin życia religijnego, z uwzględnieniem aktualnych potrzeb. Prawodawca uzasadniał założenia reformatorskie zawarte w uchwałach synodu dyrektywami Soboru Trydenckiego, ustawodawstwem papieża Benedykta XIV oraz praktyką zwoływania synodów prowincjalnych i diecezjalnych.

Przed samymi statutami synodu zamieszczono inskrypcję: *Constitutiones Synodales Archidioecesis Leopoliensis*³⁷.

Statuty synodalne podzielone są na trzy części, nazwane sesjami, z których każda zawiera dodatkowo poszczególne artykuły. Niektóre artykuły, a nawet ich części w miejscach, gdzie wylicza się cechy, przypadki lub poszczególne

³⁴ *Sermo [...] ad Populum [...]*, [w:] Synodus a.d. 1765, k. Pp2-Qq.

³⁵ D z i e d u s z y c k i, *Żywot Wacława Hieronima Sierakowskiego*, s. 196.

³⁶ Zob. przyp. 6.

³⁷ Synodus a.d. 1765, k. C2.

postanowienia odnoszące się do tej samej kwestii, zawierają ponadto własne punkty. W osobnym dodatku, zamieszczonym w trzeciej sesji uchwał synodu, znajduje się jeszcze siedem uzupełnień do niektórych statutów, które zawarte są w Liście pasterskim abpa W. H. Sierakowskiego z 15 maja 1761 r.³⁸

Dokładna analiza treści statutów pozwala wyodrębnić kilka grup tematycznych, takich jak: sprawy dotyczące wiary, głoszenie słowa Bożego i prowadzenie katechizacji, szkolnictwo, życie i posługa duchownych, życie zakonne, sprawowanie sakramentów świętych, uchwały administracyjne i działalność charytatywną.

1. Sprawy dotyczące wiary

Konstytucje synodu lwowskiego z 1765 r. na samym początku zwróciły uwagę na sprawy dotyczące wyznania wiary i jej utwierdzenie poprzez nauczanie. Synod zawierał tekst wyznania wiary, jaki podał papież Pius IV w bulli *Iniunctum nobis* z dnia 13 XII 1564 r.³⁹ i określał sposób jej złożenia. Do jej składania byli zobowiązani członkowie hierarchii kościelnej przy objęciu urzędów, awansach, a także kaznodzieje i spowiednicy⁴⁰.

W kilku artykułach zabezpieczono czystość nauki katolickiej przy drukowaniu i kolportażu książek⁴¹. Drukarze, księgarze, handlarze oraz kolportery książek w mieście i po wsiach winni sporządzić w ciągu dwóch miesięcy od ogłoszenia tego rozporządzenia wykaz wszystkich książek znajdujących się w ich oficjalnych wydawnictwach i przedłożyć go w konsystorzu do zatwierdzenia, a kopię pozostawić u siebie. Zaznaczono również, że bez pozwolenia kurii arcybiskupiej nie wolno sprzedawać żadnego druku⁴².

Synod poświęcił dużo miejsca sprawie Żydów mieszkających na terytorium archidiecezji. Prawodawca podał normy, w których dopuszczał wspólne zamieszkanie Żydów wśród wiernych Kościoła katolickiego oraz współpracę przy budowach i naprawie bóżnic. Jednocześnie zakazał Żydom uprawiania lichwy, obejmowania urzędów publicznych, wynajmowania chrześcijan do

³⁸ *Appendices ad Epistolam Pastoralem ad cap. 3, 8, 9 et 10, 17, 19, 21*, [w:] Synodus a.d. 1765, k. Bb2-Ff2.

³⁹ Por. Conc. Trid. Appendix, p. 576-578.

⁴⁰ Synodus a.d. 1765, k. C2-D; por. Conc. Trid. sess. 24, c. 12 *de ref.*

⁴¹ Synodus a.d. 1765, k. O2-P; por. Conc. Trid. sess. 22, *decr. de observandis et evitandis in celebratione missae*; sess. 4, *decr. ac editione et usu sacrorum librorum*.

⁴² Synodus a.d. 1765, k. O2 - P; por. Conc. Trid. sess. 22, *decr. de observandis et evitandis in celebratione missae*; sess. 4, *decr. ac editione et usu sacrorum librorum*.

stałych prac służebnych i transportowych oraz wydzierżawiania własności prywatnej⁴³.

2. *Głoszenie słowa Bożego i prowadzenie katechizacji*

W celu podniesienia świadomości religijnej prawodawca zwrócił szczególną uwagę na głoszenie Słowa Bożego i prowadzenie katechizacji. Synod polecił, aby nauczanie odbywało się poprzez wyjaśnienie słów Ewangelii, opowiadanie o życiu, męce, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa oraz przedstawianie życiorysów świętych, zachęcanie wiernych do przestrzegania przykazań Bożych i kościelnych⁴⁴. Proboszczowie i ci, którzy z powołania zajmowali się duszpasterstwem, mieli głosić słowo Boże do ludu we wszystkie dni świąteczne, dostosowując naukę do wieku, zdolności, stanu, czasu i zwyczajów słuchaczy. Po zakończeniu kazania należało wiernym ogłosić trzy razy w ciągu roku – tj. w pierwsze niedziele Wielkiego Postu, Adwentu i w pierwsze niedziele zwykłe – dni świąteczne, posty, odpusty, kary kościelne oraz zachęcić do modlitwy w intencjach publicznych i prywatnych. Następnie zarządzenie nakazywało odmówić akt spowiedzi powszechnej, akt żalu, powtórzyć cnoty teologiczne oraz odczytać treść Ewangelii i bieżącą kolektę⁴⁵.

W nawiązaniu do wcześniejszych synodów archidiecezjalnych prawodawca nakazywał wszystkim proboszczom i wikariuszom pracującym w duszpasterstwie, aby w kościołach parafialnych lub innych świątyniach znajdujących się na ich terenie uczyli katechizmu. Naukę katechizmu należało rozpocząć modlitwą, odmówić wezwanie do Ducha Świętego, Modlitwę Pańską, Pozdrowienie Anielskie, Wierzę w Boga, Dekalog, następnie akt wiary, nadziei i miłości oraz formułę spowiedzi powszechnej. Prawodawca pouczał, że katechizacja powinna się odbywać we wszystkie niedziele, a szczególną uwagę należało zwrócić na naukę dla dziewcząt i chłopców, którzy ukończyli czternasty rok życia. Synod zagroził karą w wysokości 5 talentów, z wpłatą na potrzeby kościoła katedralnego, w przypadku zaniedbania nauk katechizmu⁴⁶.

⁴³ Synodus a.d. 1765, k. O2-P; por. S. S z u r e k, *Ustawy synodów lwowskich z lat 1564, 1593, 1641, 1765*, Lwów 1931, s. 13; D z i e d u s z y c k i, *Żywot Wacława Hieronima Sierakowskiego*, s. 195.

⁴⁴ Synodus a.d. 1765, k. E-E2.

⁴⁵ Tamże.

⁴⁶ Synodus a.d. 1765, k. E; por. *Acta et constitutiones synodi dioecesanæ Leopoliensis*, [...] 1593, c. I.

3. Szkolnictwo

Opierając się na polskim ustawodawstwie partykularnym i Zbiorze Jana Wężyka⁴⁷ zreformowano szkolnictwo na terenie archidiecezji. Zalecono, aby proboszczowie przy kościołach lepiej uposażonych zakładali szkoły parafialne w celu nauczania dzieci i młodzieży⁴⁸.

Uchwały synodu ożywiły funkcjonowanie dwóch istniejących seminariów duchownych⁴⁹. Prawodawca postanowił, aby klerycy uczyli się w nich zasad zgodnych z postanowieniami Soboru Trydenckiego, jak również solidnie przykładali się do przyswajania wiedzy teologicznej, rozwoju duchowego, śpiewu, znajomości świąt kościelnych, obrzędów, liturgii i innych przedmiotów wyznaczonych w programie nauczania. Przypomniął o utrzymaniu odpowiedniego poziomu wiedzy teologicznej, a kapitule metropolitalnej powierzył czuwanie nad seminariami, aby zachowywano w nich prawo i dobre obyczaje⁵⁰.

4. Życie i postęga duchownych

Ważną sprawą poruszoną na synodzie była reforma i naprawa obyczajów duchowieństwa archidiecezjalnego⁵¹. Uchwały dotyczyły: rezydencji⁵², kumulacji beneficjów⁵³, posiadania upoważnienia do słuchania spowiedzi⁵⁴, posługi słowa Bożego⁵⁵ i nauczania katechizmu⁵⁶. Synod nakazał, aby duchowni odprawiali co roku ośmio- lub przynajmniej pięciodniowe rekolekcje kapłańskie, które należało odbywać w wyznaczonych domach zakonnych u jezuitów, misjonarzy, franciszkanów, reformatów, kapucynów i karmelitów.

⁴⁷ Synodus a.d. 1765, k. X; por. *Synodus Provincialis Gnesnensis Provinciae: sub Illmo et Rmo Dno D. Joannae Wężyk, Archiepiscopi Gnesnensi [...] Petricoviae Anno Dni 1628, die 22 mensis Maii celebrata. „De Scholis, Magistris et Scholaribus”*, lib. IV, Cracoviae in officina Petricovii, S. R. M. Typographi, 1629 p. 257-263.

⁴⁸ Synodus a.d. 1765, k. Z2, X.

⁴⁹ Synodus a.d. 1765, k. Z2; por. Conc. Trid. sess. 23 c. 18, *de ref.*

⁵⁰ Synodus a.d. 1765, k. L2.

⁵¹ Por. Synodus a.d. 1765, k. D2-E; Conc. Trid. sess. 23, c. 1, 11, 13, 14 *de ref.*; sess. 15 *de ref.*

⁵² Synodus a.d. 1765, k. I; por. Conc. Trid. sess. 6, c. 1, 2 *de ref.*

⁵³ Synodus a.d. 1765, k. I; por. Conc. Trid. sess. 7, c. 5 *de ref.*

⁵⁴ Synodus a.d. 1765, k. G2-H; por. Conc. Trid. sess. 23, c. 15 *de ref.*

⁵⁵ Synodus a.d. 1765, k. E2; por. Conc. Trid. sess. 22, c. 8 *de ref.*

⁵⁶ Synodus a.d. 1765, k. E; por. Conc. Trid. sess. 24, c. 4 *de ref.*

Przed wyjazdem na rekolekcje kapłani mieli obowiązek postarać się o zastępstwo w parafiach, a uzyskane zaświadczenie o odprawionych rekolekcjach powinni przedłożyć w kurii za pośrednictwem dziekana w celu uzyskania jurysdykcji do spowiadania. Kapłanom, którzy zlekceważyli obowiązek odprawiania rekolekcji, należało zawiesić upoważnienie do spowiadania i wyznaczyć z góry inny termin rekolekcji kapłańskich. Ponadto prawodawca określił wymogi stroju kapłańskiego, a mianowicie, że każdy duchowny powinien nosić strój świadczący o wewnętrznym ładzie ducha. Ponadto zakazał duszpasterzom odwiedzania karczm w celu spożywania posiłków, uprawiania tańców, grania w karty oraz zabronił udziału w polowaniach, zwłaszcza z nagonką. Nakazał duchownym wyzbyć się zupełnie chciwości, która rodzi nieuporządkowane pożądanie bogactw i sknerstwo. Zalecił ograniczenie do minimum uczęszczania na jarmarki i targi w celach handlowych, a sprawy gospodarcze pozostawić osobom świeckim⁵⁷. W sprawach ofiarności synod zalecił, aby duchowni przyjmowali z wdzięcznością datki od wiernych za udzielanie sakramentów, ale należało to załatwić dyskretnie i rozważnie, aby nie dochodziło do wymuszania ofiar⁵⁸.

Duchownym nieznanym i bez stałego zatrudnienia prawodawca zakazał sprawowania funkcji duszpasterskich bez pisma polecającego od własnego biskupa. Uchwały synodu nakazywały jednocześnie wszystkim kapłanom w archidiecezji, aby starannie i z uwagą sprawdzali dokumenty księży nieznanych, którzy chcieliby odprawiać Mszę świętą na ich terytorium⁵⁹.

Uchwały synodu zobowiązywały proboszczów do prowadzenia ksiąg metrykalnych. Należało je corocznie uzupełniać, zaopatrywać uwagami oraz przechowywać zgodnie z wymogami prawa i udostępniać w czasie wizytacji kanonicznej⁶⁰.

Synod określił także zadania dla dziekanów, które zaczerpnął z doświadczenia synodów kard. Karola Boromeusza⁶¹ oraz ustawodawstwa partykularnego. Należało do nich czuwanie nad życiem i dobrymi obyczajami duchowieństwa parafialnego, troska o posiadanie przez duchownych tonsury i noszenie stroju przeznaczonego dla duchownych. Obowiązkiem dziekanów było

⁵⁷ Synodus a.d. 1765, k. D2, K.; por. S z u r e k, *Ustawy synodów lwowskich*, s. 8.

⁵⁸ Synodus a.d. 1765, k. D2-E.

⁵⁹ Synodus a.d. 1765, k. H2-I.

⁶⁰ Synodus a.d. 1765, k. F.

⁶¹ Synodus a.d. 1765, k. H; por. *Constitutiones et decreta condita in provinciali synodo Mediolanensi prima*, [w:] *Acta Ecclesiae Mediolanensis*, ed. A. Ratti, t. II, Mediolani 1890, k. 79-80.

także dopilnować, aby proboszczowie przestrzegali rezydencji, udzielali wier-
nym sakramentów świętych, odwiedzali chorych, głosili słowo Boże, prowa-
dzili nauczanie katechetyczne i nie dopuszczali się przestępstw konkubinatu,
lichwy, czarów i innych czynów niezgodnych z prawem oraz dobrze wypeł-
niali inne obowiązki związane ze sprawowaniem urzędem⁶².

Przepisy dotyczące zwoływania kongregacji dziekanów i konferencji deka-
nalnych oraz ustawy odnoszące się do erekcji nowych kaplic były inspirowane
przepisami papieża Benedykta XIV⁶³. Prawodawca określił, że kongrega-
cje dziekanów winny odbywać się jeden raz w ciągu roku, w pierwszym
tygodniu po oktawie Bożego Ciała i mieli w nich uczestniczyć: dziekani,
jeden proboszcz z każdego dekanatu wybrany przez współbraci, dwóch dele-
gatów kapituły katedralnej i archidiakoni. Dziekana, którego zatrzymały waż-
ne przeszkody, zastępował wikariusz generalny⁶⁴. Konferencje dekanalne na-
tomiasz dziekani winni przygotować dwa razy w ciągu roku – w maju
i w październiku. Ponadto mieli wysłać wszystkim proboszczom przygotowa-
ne tematy do omawiania na konferencji i inne informacje dotyczące życia
parafialnego. W konferencji dekanalnej mieli obowiązek brać udział wikariu-
sze, prezbiterzy obejmujący jakiegokolwiek beneficjum, a także spowiednicy
i kapelani zakonnicy. Statuty zostały dodatkowo wzbogacone szczegółowym
programem prowadzenia konferencji dekanalnych⁶⁵.

5. Życie zakonne

Na synodzie uregulowana została również dyscyplina życia zakonnego⁶⁶.
W przepisach prawnych, dotyczących zakonników starano się przede wszyst-
kim uregulować napięcia występujące pomiędzy klerem zakonnym a diecezjal-
nym⁶⁷. Prawodawca docenił pracę duszpasterską zakonników i nakazał im
prowadzić życie zgodne z własnymi konstytucjami, jednocześnie przypomni-

⁶² Synodus a.d. 1765, k. H-H2; por. *Synodus Dioecesis Leopoliensis* [...], 1641, c. XII;
S z u r e k, *Ustawy synodów lwowskich*, s. 10-11.

⁶³ Synodus a.d. 1765, k. O-P; por. *Constitutio Benedicti XIV „Magno cum” 1751 die 2
Iunii*. [w:] Conc. Trid., Appendix, p. 510-520.

⁶⁴ Tamże.

⁶⁵ Synodus a.d. 1765, k. H2-I, Cc.

⁶⁶ Synodus a.d. 1765, k. K-K2, k. Cc-Cc2, k. L, M2; por. Conc. Trid. sess. 25, c. 1. 11,
12 *de reg. et monial.*; sess. 25, c. 13 *de reg. et monial.*; sess. 25, c. 5, 17 *de reg. et monial.*

⁶⁷ Synodus a.d. 1765, k. K-K2; por. S. S z u r e k, *Kapituła łacińska we Lwowie w latach
1727-1763*, Lwów 1930, s. 34-37; D z i e d u s z y c k i, *Żywot Wacława Hieronima Siera-
kowskiego*, s. 195.

nając o przestrzeganiu rozporządzeń ordynariusza. Uchwały synodalne dotyczące zgromadzeń zakonnych żeńskich regulowały stosunek ordynariusza do zakonów. Dotyczyły głębokiej troski o ich życie duchowe, nakazywały przestrzeganie praw klauzury⁶⁸ i zwracały uwagę przełożonym, aby nikogo nie zmuszano do składania ślubów zakonnych⁶⁹.

Kolejne artykuły zawierały normy zobowiązujące zakonników pełniących funkcje proboszczowskie do uzyskania aprobaty ordynariusza, który powinien zbadać ich kwalifikacje przed podjęciem przez nich pracy duszpasterskiej⁷⁰.

6. *Sprawowanie sakramentów świętych*

Na podstawie zaleceń soborowych uchwały synodu zalecały ujednoczenie liturgii w całej archidiecezji i piętnowały nadużycia występujące przy udzielaniu sakramentów świętych⁷¹. W szczególności zwrócono uwagę wszystkim posługującym przy ołtarzu i udzielającym sakramentów świętych, aby byli w stanie łaski i czerpali wiedzę na ten temat z nauki Soboru Trydenckiego i teologii moralnej. Synod określił, że sakramentów świętych powinno się udzielać zgodnie z przepisami prawa liturgicznego, stosując odpowiednią materię oraz formę z uwzględnieniem prawidłowej intencji⁷².

7. *Uchwały administracyjne*

Dotychczas archidiecezja miała podział terytorialno-administracyjny pochodzący z końca XVI wieku, dokonany przez abpa Jana Dymitra Solikowskiego na synodzie w 1593 r.⁷³ Był on przestarzały i nie odpowiadał ówczesnym potrzebom, dlatego na synodzie uchwalono szereg uchwał administracyjnych⁷⁴. Wśród nich ustalono podział parafii katedralnej we Lwowie na

⁶⁸ Synodus a.d. 1765, k. L, M2; por. Conc. Trid. sess. 25, c. 5 *de reg. et monial.*

⁶⁹ Synodus a.d. 1765, k. K-K2, K2-N2; por. Conc. Trid. sess. 25, c. 17 *de reg. et monial.*

⁷⁰ Synodus a.d. 1765, k. K2; por. Conc. Trid. sess. 25, c. 11 *de reg. et monial.*

⁷¹ Synodus a.d. 1765, k. E2; por. Conc. Trid. sess. 7, c. 11, 13 *de sacramentis in genere*; sess. 7, c. 4 *de baptismo*; sess. 13, c. 6, 7 *de Sanc. Euch. Sacr.*; sess. 14, c. 2 *de poenitentia*; sess. 14 *de sacr. extremæ unctionis*; sess. c. 1, 4, 6, 7, 9 *de ref. matrim.*

⁷² Synodus a.d. 1765, k. E2; por. *Synodus Dioeciesana Leopoliensis praesidente [...]* D. Stanislao a Grochowce Grochowski [...]; S z u r e k, *Ustawy synodów lwowskich*, s. 17.

⁷³ Synodus a.d. 1765, k. Bb2; por. *Acta et constitutiones synodi dioeciesanae leopoliensis, anno Domini 1593 [...]* c. IV.

⁷⁴ Synodus a.d. 1765, k. T.

sześć mniejszych⁷⁵. Zmieniono również liczbę i rozkład dekanatów na dwa-naście⁷⁶ w miejsce dotychczasowych siedmiu oraz podzielono archidiecezję na trzy archidiakonaty⁷⁷.

Ponadto abp W. H. Sierakowski powołał na synodzie sędziów diecezjalnych⁷⁸, egzaminatorów synodalnych⁷⁹ i cenzorów ksiąg religijnych⁸⁰ spośród aktualnych profesorów teologii z zakonu dominikanów, franciszkanów, bernardynów, karmelitów bosych, trynitarzy i reformatów. Przed publikacją książek mieli oni sporządzić dokładne recenzje, do których synod zobowiązał ich w sumieniu⁸¹.

Pozostałe uchwały synodu apelowały o solidną administrację i dobry zarząd dobrami kościelnymi⁸². Prawodawca w tych uchwałach postanowił zabezpieczyć sakralność miejsc świętych i nie dopuścić do ich profanacji. W tym celu zobowiązał proboszczów i rektorów kościołów do czuwania nad tym, aby nie sprzedawano towarów ani artykułów spożywczych wewnątrz kościoła lub na cmentarzu. Uchwały synodu zakazywały urządzania tańców i pijatyk w pobliżu kościoła⁸³. Ponadto mówiły o współpracy pomiędzy kapitułą metropolitalną a magistratem lwowskim⁸⁴ oraz przypominały o obowiązku sumiennego świętowania niedzieli i świąt nakazanych⁸⁵. Prawodawca zreformował również bardzo zaniedbaną praktykę zachowywania postów⁸⁶. Wyliczył on, za *Pastoralną* kard. Bernarda Maciejowskiego, następujące dni postne: Wielki Post, suche dni, wigilie Bożego Narodzenia i Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, wigilie świąt wszystkich apostołów z wyjątkiem wigilii św. Jana Ewangelisty, św. Filipa, św. Jakuba i św. Macieja. Ponadto polecił zachować post w wigilię św. Jana Chrzciciela, św. Wawrzyńca, Wszystkich Świętych, wszystkie piątki w ciągu roku z wyjątkiem piątku.

⁷⁵ Tamże.

⁷⁶ Synodus a.d. 1765, k. T-U2.

⁷⁷ Synodus a.d. 1765, k. U2.

⁷⁸ Synodus a.d. 1765, k. Z; por. Conc. Trid. sess. 25, c. 10 *de ref.*

⁷⁹ Synodus a.d. 1765, k. Z-Z2; por. Conc. Trid. sess. 24, c. 18 *de ref.*

⁸⁰ Synodus a.d. 1765, k. Z2; por. Conc. Trid. sess. 4, *decr. de editione et usu sacrorum librorum.*

⁸¹ Synodus a.d. 1765, k. Z2.

⁸² Synodus a.d. 1765, k. X2; por. *Synodus Provincialis Gnesnensis [...] 1628, „De rebus Ecclesiae non alienandis”*, lib. III, p. 165-168.

⁸³ Synodus a.d. 1765, k. X2-Y.

⁸⁴ Synodus a.d. 1765, k. X2.

⁸⁵ Synodus a.d. 1765, k. X2-Y.

⁸⁶ Tamże.

który przypada w Boże Narodzenie, dni poprzedzające święta Najświętszej Maryi Panny z wyjątkiem Ofiarowania NMP i Matki Bożej Śnieżnej⁸⁷.

Ponadto zabronił urządzania pogrzebu katolickiego dla tych, którzy nie przystąpili do spowiedzi i Komunii św. wielkanocnej⁸⁸, oraz występował przeciw wyzyskowi wiernych przez kler przy pobieraniu opłat pogrzebowych⁸⁹.

8. Działalność charytatywna

Działalności charytatywnej dotyczyły uchwały o unormowaniu zarządu szpitalem oraz organizację domów dla ubogich⁹⁰. Ponadto zadbano o usprawnienie funkcjonowania banku pobożnego, aby zaradzić lichwie⁹¹, oraz stworzenie funduszu *Cathedraticum* na potrzeby restauracji katedry lwowskiej i wydatki arcybiskupa⁹².

Akta synodu i jego uchwały zostały wydane drukiem we Lwowie w 1765 r. i doczekały się w tym samym roku dwóch wydań, przy czym w drugim wydaniu został dołączony dodatkowo spis uczestników synodu. Egzemplarze uchwał synodu zachowały się i są dostępne w zbiorach archiwalnych⁹³.

⁸⁷ Synodus a.d. 1765, k. Y; por. *Epistola Pastoralis ad Parochos Provinciae Gnesnensis. Bernardus [...] S. R. E. Presbyter Cardinalis, Maciejowski nuncupatus, Archiepiscopus Gnesnensis, Legatus Natus. Regni Poloniae Primas et Primus Princeps, etc.*, [w:] *Synodi Provincialis Gnesnensis provinciae*, a.d. 1628, k. D3-D4.

⁸⁸ Synodus a.d. 1765, k. Y-Y2; por. Conc. Trid. sess. 13, c. 9 *de Sanc. Euch. Sacr.*

⁸⁹ Synodus a.d. 1765, k. Y2.

⁹⁰ Synodus a.d. 1765, k. Aa; por. Conc. Trid. sess. 22, c. 8 *de ref.*

⁹¹ Synodus a.d. 1765, k. Aa2; por. Conc. Trid. sess. 22, c. 9 *de ref.*

⁹² Synodus a.d. 1765, k. Aa-Bb; por. B e n e d i c t u s XIV, *De Synodo Diocesana*, [w:] *Benedicti XIV Opera Omnia in Tomos XVII distributa, Parati in Typographia Aldina 1844*, t. XI, lib. 5, c. 6.

⁹³ J. B a r, W. Z m a r z, *Polska bibliografia prawa kanonicznego od wynalezienia druku do 1940 r.*, t. I: *Od wynalezienia druku do 1799 r.*, Lublin 1960, s. 80. Autor artykułu korzystał z egzemplarza przechowywanego w Bibliotece KUL w Lublinie, oznaczonego sygnaturą P XVIII 1735.

III. ZAKOŃCZENIE

Druga co do czasu powstania metropolia łacińska w Polsce pełniła na swoim terytorium chlubną rolę, pomimo że była narażona na najróżniejsze trudności i walki wyznaniowe. Nurt odnowy trydenckiej w archidiecezji lwowskiej został zapoczątkowany przez synod prowincjalny abpa Pawła Tarty 8 listopada 1564 r. Późniejsze synody archidiecezjalne, na ogół bardzo rzadko odbywane, odwoływały się do tych postanowień.

Synod abpa Wacława Hieronima Sierakowskiego został odbyty we Lwowie w 1765 roku i nawiązywał do reformy trydenckiej. Obrady tego synodu trwały trzy dni i każdy stanowił odrębną sesję synodalną, którą rozpoczynała Msza święta. Otwarcie każdej sesji poprzedzało przemówienie synodalne. Jedynie na zakończenie synodu sam arcybiskup wygłosił dwa przemówienia – jedno dla duchowieństwa, drugie do wiernych świeckich, w których zachęcał do przestrzegania wszystkich postanowień synodu. W pozostałych przemówieniach akcentowano radość ze zwołania synodu, podkreślano zasługi arcybiskupa, wyrażano nadzieję na poprawę pracy duszpasterskiej i usilnie zachęcano do przestrzegania uchwał synodalnych w codziennym życiu w parafiach.

Obrady pierwszej sesji synodu obejmowały zasadniczo dwa zagadnienia: wyznanie wiary katolickiej i odczytanie Listu pasterskiego arcybiskupa i metropolity Wacława Hieronima Sierakowskiego z dnia 15 maja 1761 r., w którym była mowa o karności kapłańskiej, głoszeniu słowa Bożego, życiu zakonnym, ujednoczeniu przepisów liturgicznych przy udzielaniu sakramentów świętych, kaplicach prywatnych oraz zabezpieczaniu dóbr doczesnych Kościoła.

Druga sesja obrad regulowała sprawy administracyjne w archidiecezji, takie jak: rozgraniczenie sieci dekanalnej i parafialnej, erekcja nowych archidiaconatów, zakładanie szkół parafialnych, normy o postach i Komunii świętej wielkanocnej.

Trzecia sesja obrad dotyczyła zamianowania sędziów diecezjalnych, egzaminatorów synodalnych, reformę seminariów oraz sprawy charytatywne.

Statuty synodu abpa Wacława Hieronima Sierakowskiego z 1765 r. stanowiły ważny etap w urzeczywistnianiu reformy trydenckiej w archidiecezji lwowskiej i zarazem kończyły polskie ustawodawstwo synodalne przed wyborami Polski.

THE ARCHDIOCESAN COUNCIL
OF ARCHBISHOP WAĆŁAW HIERONIM SIERAKOWSKI OF 1765

S u m m a r y

The second Latin metropolis in Poland, in terms of chronology, fulfilled in its territory a glorious role, despite the fact that it was exposed to a series of various difficulties and denominational struggles. The trend of the Tridentine regeneration in the Lvov archdiocese was initiated by the provincial council of Archbishop Piotr Tarło on November 8, 1564. Later archdiocesan councils, which generally very rarely took place, would go back to those decisions.

The Council of Archbishop Waćław Hieronim Sierakowski took place in Lvov in 1765 and drew on to the Tridentine reform. The proceedings of that Council lasted three days and each of them constituted a separate conciliar session, each of which started with a Holy Mass. The opening of each session was foreworded by conciliar address. Only at the end of the council did the archbishop himself delivered two addresses: one for the clergy, and the other for the laity in which he exhorted people to abide by all the decisions of the council. The remaining addresses stressed the joy of calling up the council, the merits of the archbishop, and expressed hope to improve pastoral work and entreated people to abide by the conciliar resolutions in everyday of their parishes. The proceedings of the first session of the council basically embraced two questions, the Catholic Creed and reading out the pastoral letter of Archbishop and Metropolitan Bishop Waćław Hieronim Sierakowski of May 15, 1761. The letter treated about sacerdotal discipline, proclaiming the Word of God, religious life, unification of the liturgical rules on the dispensation of the Holy Sacraments, private chapels and protection of the properties of the Church. The second session regulated the administrative matters in the archdiocese, such as separation of the decanate's and parochial networks, erection of new archdeacon's residence, establishing parochial schools, and norms about fasts and Eastern Communion. The third session dealt with the appointment of diocesan judges, councillor examiners, reform of seminaries, and charitable issues.

The councillor statutes of Archbishop Waćław Hieronim Sierakowski of 1765 made an important stage in carrying out the Tridentine reform in the Lvov archdiocese. At the same time they concluded the Polish councillor legislation before the partitions of Poland.

Translated by Jan Kłós